

БЕЗБЈЕДНОСТ ПОЛИЦИЈА ГРАЂАНИ

Бања Лука
година IV
број 2/08

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

УРЕДНИШТВО

Издавач: Висока школа унутрашњих послова,
Бања Лука

За издавача: Министар унутрашњих послова

Главни и одговорни уредник: Доц. др Милан Даничић

**Замјеник главног и
одговорног уредника:** Доц. др Љубинко Митровић

Чланови из иностранства: проф. др Драган Јовашевић, Србија
мр Далибор Кекић, Србија
доц. др Драган Млађан, Србија
доц. др Дане Субошић, Србија
проф. др Остоја Крстић, Србија
проф. др Милан Милошевић, Србија
др Слободан Нешковић, Србија

Технички уредник: Саша Јојић

Лектор: Јованка Борић

Преводилац: мр Јелена Вучић

Адреса уредништва: Булевар Живојина Мишића 10А
Бања Лука
телефон: 051/333-603
телефакс: 051/333-699
е-mail: direktor_vsup@education.muprs.org

Тираж: 150 примјерака

Штампа: ППГП „Комесграфика“, Бања Лука

ISSN1840-0698

УДК: 351.74

**Рјешењем Министарства просвете и културе Републике Српске
број: 6-01-8-1/05 од 31.01.2005. године
„Безбједност-Полиција-Грађани“ Бања лука,
уписан је у Регистар јавних гласила под редним бројем 487.**

Мр Далибор Кекић,

Криминалистичко-полицијска академија, Земун – Београд

Доц. др Драган Млађан,

Криминалистичко-полицијска академија, Земун – Београд

Доц. др Дане Субошић,

Криминалистичко-полицијска академија, Земун – Београд

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

***Резиме:** Аутори у овом раду објашњавају појам и начине међународне сарадње и удруживања у области управљања ванредним ситуацијама. Полазећи од чињенице да се природне и техничко-технолошке катастрофе не зауздавају државним границама, појединци су започели сарадњу у овим областима. Државе, када појам безбедности добија екстензивно значење, оснивају националне институције за управљање ванредним ситуацијама, а убрзо кроз међународне организације унапређују своја знања и процедуре. Резултат тога је да се оснивају заједничке јединице за деловање у случају ванредних ситуација, као и хуманитарне послове.*

***Кључне речи:** ВАНРЕДНА СИТУАЦИЈА, КАТАСТРОФА, МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА, УПРАВЉАЊЕ ВАНРЕДНОМ СИТУАЦИЈОМ, МЕЂУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЈА.*

1. УВОД

Полазећи од чињенице да се повећава захват појма безбедност и да безбедност више није само питање вероломних уговора и надметања држава у количини и врсти наоружања, појавили су се нови безбедносни проблеми који су постали важан део свакодневице држава и појединаца. Држави је, да би достигла, очувала и унапредила властиту безбедност, потребно много више и много шире разумевање безбедности, јер се она не сагледава само у смислу сопствене војне моћи и/или слабости ривала.¹⁸³ Како се појављује расцеп између богатих и сиромашних, између Севера и Југа, појава земљотреса, поплава, удара урагана и олуја, вулканских ерупција, техничко-технолошких катастрофа,¹⁸⁴

¹⁸³ R. Aron, *Paix et Guerre entre les Nations*, Calman – Levy, Paris, 1962, p. 82.

¹⁸⁴ Технолошка експлозија: „Револуција међусобног утицаја науке, технологије и економије – реализује човечанску енергију као Прометејево одрешење (без граница – прим. аутора), убрзавајући спиралу нагоре на вероватно незаустављив начин.” (Paul

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

терористичких аката итд. у којима страда велики број људи, повезују се не само државе, већ и стручњаци, како би предупредили, али и опоравили и умањили последице наведених пошаста. Последица тога је да се властодршци окрећу ка безбедности појединца као „извору и утоци” било које замисли и система безбедности.¹⁸⁵

Променом интересног садржаја безбедности, променио се и начин схватања и сагледавања безбедности. Традиционалне кованице попут *колективна безбедност* и *колективна одбрана* не допуњују у потпуности савремени појам безбедности. Појам *сарадње у безбедности* укључује вредносну блискост као најважнији предуслов за заједничко старање о безбедности. Дакако, тај појам у себи садржи и свест о заједничкој будућности заинтересованих страна.¹⁸⁶ Заговорници оваквог приступа безбедности Коен и Михалка из Центра *Џорџ Маршал*, у свом делу „Сарадња у безбедности: Нови хоризонти за међународни поредак”, тврде да осим традиционалних безбедносних творевина *колективне безбедности* и *колективне одбране*, сарадњу у безбедности чине *појединачна безбедност* и *унапређење стабилности*. Унапређење стабилности, по њиховом мишљењу, јесте старање о безбедности у ближем и даљем окружењу држава које творе безбедносни аранжман.¹⁸⁷ Овакав вид сарадње, представља нови облик и врлину у практиковању сигурности и повезаности држава.

Питање нових изазова, ризика и претњи, наводе државе на потрагу за блиској сарадњом. Без обзира на то што горепоменуто два научника остају привржена атлантској безбедности као јединој могућој у савременом поретку, неопходан, али и довољан услов за сарадњу јесте осећај за суживот народа. Питагора је рекао да „пријатељи требају делити све ствари”, а Аристотел да, да би „човек могао живети сам, треба да је животиња или бог.”¹⁸⁸ Стога, по питању проблема који су било природног, било техничко-технолошког карактера, државе, а самим тим и појединци, морају се старати о заједничкој безбедности и хумано приступити њиховом решавању. Ово саопштење представља покушај да се на једном месту сумирају и наведу све релевантне државне, недржавне

Kennedy, “Global Challenges at the Beginning of the Twenty – First Century,” in: Paul Kennedy, Dirk Messner and Franz Nuscheler (eds.), *Global trends and Global Governance*, Pluto Press and Development and Peace Foundation, London, 2002, p. 10.

¹⁸⁵ Heinz Gartner (editor), *Europe's New Security Challenges*, London: Adrian Hyde Price and Erich Reiter, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 2001, p. 3.

¹⁸⁶ Драган Р. Симић, *Наука о безбедности – савремени приступи безбедности*, Службени лист СРЈ, Београд, 2002, стр. 83.

¹⁸⁷ Richard Cohen and Michael Mihalka, *Cooperative Security: New Horizons for International Order*, European Center for Security Studies – George C. Marshall, 2001, pp. 1–37.

¹⁸⁸ Вил Дурант, *Ум царује – животи и мишљења великих философа*, Дерета, Београд, 1991, стр. 41.

и међународне организације усмерене на решавање проблема ванредних ситуација.

2. МЕЂУНАРОДНА УДРУЖЕЊА ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ

Модел многостепене међузависности (*multilevel interdependence*), најприближнији је стварности међународних односа и безбедности с краја двадесетог столећа.¹⁸⁹ У ери „сложене међузависности” (Џозеф Нај), када безбедносни проблеми постају заједнички проблеми више народа и држава, питање ванредних ситуација схвата се као међузависно питање. Елементарне непогоде, потенцијалне нуклеарне катастрофе, еколошки проблеми, глад, нерешена социјална питања сиромашних која могу водити побунама и рушењима свих стубова државе (тзв. *социјеталне нестабилности*), чине да државне границе остају неспособне да спрече ширење катастрофа, односно овакви безбедносни проблеми не разазнају расе, боју коже и народе. Тако настају ванредне ситуације, када је неопходно хитро реаговати на постојеће ризике и претње. Наиме, ванредна ситуација више се не односи само на остварене претње, дакле када се постојећа непогода догодила, већ она ставља у приправност капацитете (материјална средства) и људске ресурсе у функцији њеног спречавања. У овом случају односи се само на капацитете који су наменски одређени за овакву врсту послова. Када се проблем појави, држава ставља под своју команду, ако то околности изискују, целокупан материјални и људски потенцијал. У санирању последица учествује целокупна земља или група држава. Оне све своје капацитете усмеравају на повраћај нормалног живота житеља на одређеној територији.

Сада појединац мора бити изузетно обавештен о догађајима у свету. Појава нових врста болести попут сиде, сечење шума и деградација и салинизација земљишта, нестанак одређених биљних и животињских врста, генетски модификовани организми, избеглице и миграције, постављају нове и умножавају постојеће безбедносне проблеме.¹⁹⁰ Наиме, цео свет се налази у приправности, тј. у ванредној ситуацији. Како би појединац био спреман за очување и унапређење сопствене безбедности, он мора, зарад опстанка, бити кадар да то и чини,

¹⁸⁹ Драган Р. Симић, *Поредак света*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1999, стр. 321.

¹⁹⁰ Peter J. Stoett, „Глобална екосигурност, болести, екологија и миграције становништва”, у: Ненад Башић и Peter J. Stoett (ур.), *Сигурносне студије у транзицији*, Центар за људска права и превенцију конфликта – Универзитет у Бихаћу, Центар за геостратешка истраживања – Универзитет у Бањој Луци, 2003, стр. 182-203.

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

те се као последица јавља својеврсна „револуција у вичности.”¹⁹¹ Како људи путем Interneta, телевизије, радија и других медија постају обавештени о безбедносним проблемима у свету, они почињу да се удружују, размењују искуства. Када настане проблем у једном делу земљине кугле, идентичан проблем јавља се неколико хиљада километара даље. Људи су свесни да проблем који је физички веома далеко, веома брзо може и њих задесити. Тако, појединци разумеју потенцијалне несреће, катастрофе и непогоде и размењују искуства, без обзира на то што су удаљени једни од других.

Овде ћемо споменути само неке од професионалних и стручних удружења за ванредне ситуације. *Међународно друштво за управљање ванредним ситуацијама* (The International Emergency Management Society — TIEMS) основано је 1993. године као *Међународно управљајуће и техничко друштво за ванредне ситуације* (The International Emergency Management and Engineering Society). Ова организација је непрофитна и има за циљ да заједничким снагама корисници, планери, истраживачи, менаџери и други заинтересовани појединци размене информације у коришћењу иновативних метода и техника у изградњи способности и могућности да се избегну, ублаже последице и правовремено одговори на опасности од природних и технолошких несрећа и катастрофа. Ово друштво је реорганизовано 1996. године, потврђујући централну улогу практичарима безбедности, научницима у области друштвених наука и менаџерима у развоју ових метода и технологија. Припадници ове организације су појединци из 29 различитих земаља, који имају своје националне огранке. Неке од ових држава су САД, Руска Федерација, Финска, Грчка, Јапан, Јужна Кореја, Аргентина, итд.¹⁹²

Међународна асоцијација за ублажавање последица несрећа (International Disaster Recovery Association — IDRA) представља непрофитно међународно удружење појединаца из Аргентине, Канаде, Израела, Новог Зеланда, Порторика, Сингапура и САД настало 1989. године. Будући да су људи из ових држава доживљавали многе несреће, а у време настанка ове асоцијације хладни рат био је на крају, позорност житеља била је окренута ка сопственом опстанку. Многобројне природне и техничко-технолошке несреће утицале су да се многобројни стручњаци за безбедност окрену ка проблемима обичног човека, његовом преживљавању, опстанку и побољшању здравственог и социјалног статуса. Ово удружење, путем медија, првенствено Interneta, свакодневно размењује информације о догађањима на пољу ванредних ситуација.

¹⁹¹ Rosenau N. J, “The Dynamism of a Turbulent World”, in: Michael T. Klare and Yogesh Chandrani (eds.), *World Security*, Third Edition, St. Martin’s Press, 1998, p. 21.

¹⁹² TIEMS, Internet, 28/11/07, <http://www.tiems.org/index.php?id=6>.

Међународна сарадња у ванредним ситуацијама

Међународна асоцијација менаџера за ванредне ситуације (International Association of Emergency Managers — IAEM) јсте непрофитна организација утемељена за унапређење циљева у заштити живота и добра током ванредних ситуација и несрећа. Мисија асоцијације јесте да пружа информације, контакте и прилике за професионалце, у унапређивању професије менаџера за ванредне ситуације.¹⁹³

Једна од организација које су из удружења прерасле у владину агенцију јесте *Центар за управљање ванредним ситуацијама* (The Emergency Management Center), који је настао као организација америчких стручњака за безбедност. Та организација је помогла у развоју и планирању способности различитих агенција и координира радом у случају да дође до катастрофа: Министарством за енергију, Федералном агенцијом за менаџмент у ванредним ситуацијама, Министарством одбране, Агенцијом за заштиту животне средине, Комисијом за регулисање нуклеарне енергије и Националном метеоролошком службом САД. Данас, целокупно управљање и координацију, као и саветодавну улогу у случају несрећа огромних размера у САД има ова агенција.¹⁹⁴

У Србији такође има покушаја организовања у функцији спречавања и реаговања на ванредне безбедносне ситуације. Наиме, недавно је у Београду основан *Центар за анализу ризика и управљање кризама*. "Визија Центра је Србија са изграђеним ефикасним, ефективним и одрживим капацитетима јавног, приватног и цивилног сектора за анализу ризика и припрему и одговор на кризне ситуације, који су интегрисани у регионални и глобални систем анализе ризика и управљања кризама. Од свог оснивања Центар је имао низ промотивних активности и презентација у јавним предузећима, привредним институцијама, на сајамским манифестацијама, као и на међународним конференцијама из области менаџмента ризика и управљања кризама. Центар има развијену сарадњу са државним институцијама, пре свега Министарством одбране Републике Србије, Институтом за стандардизацију Србије, међународним организацијама (ОЕБС) и другим домаћим и страним партнерским организацијама у области анализе ризика и управљања кризама. Чланови Центра су посебно активни у раду Комисије за стандарде и сродне документе КС А 223 – из области друштвене безбедности, образоване Решењем *Института за стандардизацију Србије* од 28. септембра 2007. године".¹⁹⁵

¹⁹³ *Emergency Managers*, Internet, 26/11/07,

http://en.wikipedia.org/wiki/International_Association_of_Emergency_Managers.

¹⁹⁴ *The Emergency Management Center*, Internet, 28/11/07, <http://emc.ornl.gov/EMCWeb/EMC/EMCINFO1.html>.

¹⁹⁵ <http://www.caruk.org.yu/index.html>.

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

Без обзира на то што се појединци самостално и својеволјно удружују, и државе су то чиниле, али доцније. Поједине међународне организације попут НАТО-а имају дугогодишњу праксу у управљању ванредним ситуацијама, неке су тек у повоју. *Cor cordium* у старању о безбедности у ванредним ситуацијама ипак поседује држава. Будући да она има највише искуства у превазилажењу оваквих ситуација, највише ћемо бити усредоточени на међународно удруживање и сарадњу држава.

3. ДРЖАВА У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

Од настанка њених првих облика, а нарочито од устројења међународног поретка након Вестфалског мира 1648. године, држава преузима на себе многе обавезе, између осталог очување мира и поретка на својој територији. Временом, безбедност постаје обавеза, а појединац, његова слобода и право *nervus rerum* државе. Стручњаци, али и политичари постају свесни да држава без властитих грађана нема довољно капацитета да одговори на све изазове, ризике и претње безбедности. Настају први штабови цивилне заштите (одбране), који, с друге стране, постају саставни део државног система. Цивилна одбрана „обухвата одбрану цивилног друштва од политичке доминације, идеолошких утицаја и привредног искоришћавања у условима рата, при чему се не запоставља ни заштита и спасавање становништва, материјалних и културних добара у условима мирнодопских *ванредних ситуација*” (курзив аутора).¹⁹⁶

Цивилна одбрана се данас углавном сматра делатношћу стратегијске важности, која је усредсређена на заштиту и одбрану како од ратних дејстава тако и од мирнодопских несрећа. Често се тај појам еквилибрира са цивилном заштитом, а у последње време учестао је назив *цивилно планирање за ванредне ситуације* (Civil Emergency Planning). Оно се објашњава као подручје које чини голем корпус делатности: приправљање за стално функционисање друштва у случају ванредних ситуација нижег степена или великих катастрофа, укључујући рат. Има за циљ спречавање техничко-технолошких катастрофа (изазваних од стране човека), ублажавање последица природних несрећа, заштита становништва, националног богатства и околине. Овим термином тежи се уопштавању и општеприхваћености, прецизније, инкорпорирању цивилне одбране у ужем, али и ширем значењу.¹⁹⁷

¹⁹⁶Владимир Ј. Јаковљевић, *Систем цивилне одбране*, Факултет цивилне одбране, Београд, 2006, стр. 12.

¹⁹⁷ Ibid., стр. 13.

Међународна сарадња у ванредним ситуацијама

Концем претходног века и почетком овог, државе покушавају да се ухвате у коштац са проблемом ванредних ситуација на нов начин. Веће државе које поседују довољно капацитета граде посебне владине органе за спречавање, ублажавање и превазилажење последица ванредних ситуација. Земље као што је Србија стварају посебне секторе унутар појединих министарстава за овакву врсту безбедносних проблема.

У САД, у оквиру Секретаријата за унутрашњу безбедност (Department of Homeland Security), постоји Национални систем за менаџмент инцидентима (National Incident Management System), као и Систем за руковођење инцидентима (Incident Command System). Под Секретаријатом налази се Федерална агенција за управљање ванредним ситуацијама (Federal Emergency Management Agency – FEMA), која је главни руководећи орган у случају ванредних ситуација. Цела држава је раздвојена на десет региона и сваки има своје одељење Агенције. Ова Агенција има за циљ да проблеме безбедносних инцидентата сведе на локални ниво и да оспособи локалне власти или власти државе-чланице да самостално управљају ванредном ситуацијом. У случају да се прогласи „Инцидент од националног значаја,” секретар унутрашње безбедности ће поступити по Националном плану за одговор на ванредне ситуације (National Response Plan).¹⁹⁸

У Канади постоји Јавна сигурност Канаде (Public Safety Canada – PSC) као национална агенција за управљање ванредним ситуацијама. Свака канадска провинција је дужна да на властитој територији организује управљање у ванредним ситуацијама. PSC координира и подупире покушаје федералне владе да осигура безбедност и сигурност за своје грађане. Агенција сарађује са субјектима почевши од владе, преко различитих заједница и организација до приватног сектора, као и са другим ентитетима.¹⁹⁹ Рад је утемељен на различитим законима и правилима.

У Русији постоји Министарство за цивилну одбрану, ванредне ситуације и несреће (Совет Безопасности Российской Федерации), које под својим окриљем има заштиту од пожара, цивилну одбрану, потрагу и спасавање преживелих у несрећама. Ова служба има тимове који се баве спасавањем преживелих у несрећама и катастрофама. Ово министарство је први пут показало своје капацитете током велике кризе у граду Беслану, када су терористи под опсадом држали школу и где је живот изгубило на десетине ученика и њихових родитеља. Министарство је организовано по територијалном принципу, док су јединице специјалног карактера под директном командом министра.²⁰⁰

¹⁹⁸ *Federal Emergency Management Agency*, Internet, 24/11/07, <http://www.fema.gov/>.

¹⁹⁹ *Public Safety Canada*, Internet, 23/11/07, <http://www.publicsafety.gc.ca/>.

²⁰⁰ *Совет Безопасности Российской Федерации*, Internet, 26/11/07, <http://www.scrf.gov.ru/>.

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

Државе Југоисточне Европе различито су решиле питања својих структура за спречавање и деловање у ванредним ситуацијама. Већина ових држава су такве тимове и структуре утврдиле у оквиру појединих министарстава, нарочито у склопу министарстава одбране и унутрашњих послова. У Мађарској је основан Национални директорат за управљање несрећама у оквиру министарства унутрашњих послова; Турска је устројила Генерални директорат за управљање ванредним ситуацијама, а Румунија Национални комитет за ванредне ситуације као и Генерални инспекторат за ванредне ситуације. Што се тиче бивших држава СФРЈ, Хрватска има Државну управу за заштиту и спасавање, Босна и Херцеговина Сектор цивилне заштите у склопу Министарства за безбедност, а у Македонији је Центар за кризни менаџмент засебна владина агенција. У Србији нпр. постоји Сектор за заштиту и спасавање у оквиру Министарства унутрашњих послова, али и Управа за ванредне ситуације у склопу Министарства одбране.

4. МЕЂУНАРОДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА САРАДЊУ У СЛУЧАЈУ ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА

Многе међународне организације које се баве питањима ванредних ситуација потичу још од краја деветнаестог столећа. Још тада је властима било јасно да у оваквим несрећама државе требају сарађивати. Неке од тих организација настале су на темељима стручности, док су друге настале као део међународног система безбедности (НАТО нпр.).

Једна од најстаријих међународних организација јесте *Конфедерација европских асоцијација за заштиту од пожара* (The Confederation of Fire Protection Association Europe – CFPA-E). Ово је асоцијација националних организација у Европи фокусираних на превенцију и заштиту од пожара, као и на осигурање и обезбеђење од других врста ризика. Асоцијација изводи размену и обуку припадника, одређује смернице и међународне стандарде у области заштите и превенције подметања пожара и одржава конференције. Основана је раних седамдесетих година претходног века од стране неколико европских организација за заштиту од пожара, прво као конференција за размену информација, а неколико година доцније трансформисана у конфедерацију са циљем да развија препоруке за заштиту од пожара у Европи. Чини је 17 организација из 16 земаља у Европи (међу којима и Србије). То је непрофитна организација. Извршна тела ове организације

Међународна сарадња у ванредним ситуацијама

су: председник, заменик председника, Управни комитет, Генерална скупштина, Ризница и различити облици комисија.²⁰¹

Национална асоцијација за заштиту од пожара (National Fire Protection Association – NFPA) основана је 1896. године. Мисија ове непрофитне организације јесте да умањи терет пожара и других опасности које утичу на квалитет живота, обезбеђујући и утврђујући међународни консензус у вези са збиркама закона и стандарда, истраживања, обуке и образовања у овој области. Чланство ове организације чини преко 81.000 појединаца из свих делова света и више од 80 трговинских и професионалних организација. Ова организација је водећа у свету у одређивању превенције и овлашћена по питању јавне сигурности. Преко 300 збирки закона и стандарда састављено је у оквиру ове организације у вези са изградњом зграда и инсталација, служби и процедура у САД, а велики број уврштен је и у службе других земаља. Асоцијација је усмерена на усаглашавање процеса развоја збирки закона и акредитована је од стране Америчког националног института за стандарде (American National Standards Institute-ANSI).²⁰²

У оквиру ОУН, пројекат *Цивилно-војне координације* (Civil-Military Coordination) је основа за дијалог и однос између цивилних и војних структура у акцијама хуманитарне помоћи у ванредним ситуацијама. Циљ пројекта је да се заштите и унапреде принципи хуманитарне помоћи, избегне такмичење међу пружаоцима помоћи, умањи неодрживост система и, када је то могуће, да се достигну заједнички циљеви приликом пружања помоћи. Главно тежиште пројекта налази се у Одсеку за цивилно-војну координацију (Civil-Military Coordination Section — CMCS), са седиштем у Женеви, у оквиру Канцеларије за координацију хуманитарних послова УН (UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, UN—OCHA).²⁰³

Одговорност за хитно реаговање на ванредну ситуацију носи стални координатор ОУН на територији угрожене државе-чланице. Ако власти земље изложене опасности затраже помоћ од УН, Канцеларија за координацију хуманитарних послова УН шаље тим за процену несреће и координацију у ванредним приликама. Претеча Канцеларије датира од децембра 1991. године, када је Генерална скупштина УН донела Резолуцију 46/182, којом је утврђено место Координатора за помоћ у ванредним ситуацијама (Emergency Relief Coordinator – ERC).²⁰⁴

²⁰¹ *CFA-EUROPE*, Internet, 22/11/07, <http://www.cfpa-e.org/>.

²⁰² *National Fire Protection Association*, Internet, 22/11/07, <http://www.nfpa.org/>.

²⁰³ *Civil-Military Coordination Section*, 01/02/08, Internet, <http://ocha.unog.ch/cr/>.

²⁰⁴ Функције Координатора су: развој координативне политике за подршку генералног секретара да се помогне и утврде сви хуманитарни послови; подршка хуманитарним питањима од стране политичких органа, нарочито Генералне скупштине; и координација

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

Убрзо након тога генерални секретар је основао *Секретаријат за хуманитарне послове* (Department of Humanitarian Affairs — DHA) и потписао оснивање места генералног подсекретара за хуманитарне послове (Under-Secretary-General — USG for Humanitarian Affairs) са седиштем у Њујорку и Женеви. Резолуцијом је такође утврђен Стални комитет за усаглашавање агенција (Inter-Agency Standing Committee — IASC), Процес за утврђивање жалби (Consolidated Appeals Process — CAP) и Централни обртни фонд за ванредне ситуације (the Central Emergency Revolving Fund — CERF). Као део реформи у оквиру УН, 1998. је Секретаријат за хуманитарне послове постао Канцеларија за координацију хуманитарних послова УН.²⁰⁵ Мисија ОСНА је да мобилише и усагласи ефективну и закониту акцију у партнерству са државним и међудржавним организацијама да: ублаже људску патњу током несрећа и ванредних ситуација, правно помогну људима којима је то неопходно, унапреде спремност и превенцију, и остваре подржива решења.²⁰⁶

Као део напора да се помогне усклађивање цивилно-војне сарадње у одговору на катастрофе, УН су основале и редовно воде *Главни регистар за управљање капацитетима за одговор на непогоде* (Central Register of Disaster Management Capacities). Овим регистром су обухваћени и пописи средстава војне и цивилне одбране, магацини средстава за ванредне ситуације, капацитети приватних компанија које би могле користити у катастрофама, списак тимова стручњака као и тимова за потраге и спасавање, списак стручњака за ванредне ситуације и могућност контактирања надлежних органа.

У последње време, ова организација покушава да изврши реформу у области хуманитарне помоћи током и након непогода, тј. у смислу како на најефикаснији начин допремити помоћ угроженим житељима. Покушавају се изнаћи решења да се што је више могуће у овај посао укључе и невладине организације, као испомоћ ОСНА.

Већ око 40 година НАТО развија сопствене капацитете за питања ванредних ситуација. Још педесетих година прошлог столећа, НАТО је организовао пружање помоћи након поплава, земљотреса и других несрећа. Током поплаве "Арно" у Пизи и Фиренци, неколико чланица Алијансе пружило је свесрдну помоћ грађанима. Процедуре Савеза за управљање у ванредним ситуацијама измењене су 1971. године, и њима

у одговору на хуманитарне катастрофе, обезбеђивањем правог механизма одговора кроз Стални комитет за усаглашавање агенција.

²⁰⁵ *A Brief of History OCHA*, Internet, 24/11/07,

<http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/tabid/1076/Default.aspx>.

²⁰⁶ Nancy Lucas (ed.), *OCHA in 2007*, OCHA Staff, New York, 2007, p. 1.

Међународна сарадња у ванредним ситуацијама

је потврђена институционална сарадња са другим хуманитарним међународним организацијама. Нове процедуре биле су проверене током спасавања повређених после земљотреса у Турској 1975. године. Веће суделовање НАТО је имао након земљотреса у Италији наредне године, када су највећи терет у помоћи поднеле: Холандија, Канада, Француска и САД. У Главном штабу Савеза у Бриселу налази се директор Цивилног планирања за ванредне ситуације (Civil Emergency Planning – CEP). CEP покрива широк распон активности, од ванредних догађаја мањих размера до огромних катастрофа, рачунајући и рат.

Свакодневну бригу о планирању цивилне заштите у оквиру НАТО има *Виши комитет цивилног планирања за ванредне ситуације* (Civil Emergency Planning Committee – SCEPS), који чине представници држава-чланица, а који и обезбеђују надзор над спровођењем директива. Откад постоји, овај орган је усмерен на изградњу потенцијала, војних и цивилних, у операцијама одговора на катастрофе. Међутим, након догађаја од 11. септембра 2001. године, започиње се са ојачавањем капацитета и проширењем области послова. У смислу наведеног, на самиту НАТО у Прагу 2002. године започет је програм изградње система за опстанак у случају болести и епидемија, као и *Програм одбране од тероризма* (Defense Against Terrorism Program), покренут у Истанбулу 2004. године. Комитетом председава помоћник генералног секретара за операције и подсекретар за планирање, планирање цивилне заштите и вежбе (Assistant Secretary General for Operations, Deputy Assistant Secretary General for Planning, Civil Emergency Planning and Exercises).

Под руководством Вишег комитета, осам техничких колегијума и комитета за планирање (Planning Boards and Committees) координирају планирање у широком спектру цивилних активности, обухватајући и цивилну заштиту. Ове комитете и колегијуме чине стручњаци за државне послове, индустрију и војна питања. *Комитет за цивилну заштиту* (Civil Protection Committee) за основни задатак има практичну примену основних смерница и минимум стандарда за правовремени одговор на ванредну ситуацију, као и усмеравање обуке ка заштити инфраструктуре која је прва на удару и од животне важности за грађане.²⁰⁷

Од тренутка када је покренут програм Партнерство за мир, Алијанса је у сарадњу у овој области укључила и своје партнере. Иницијатива Савета за евроатлантско партнерство²⁰⁸ „Свеобухватна практична сарадња у оквиру међународне помоћи у катастрофама”

²⁰⁷ Senior Civil Emergency Planning Committee, Internet, 28/02/08, <http://www.nato.int/docu/handbook/2001hb140501.htm>.

²⁰⁸ Савет за евроатлантско партнерство (ЕАРС) је „политички кров” ПЗМ и чине га све чланице Алијансе и ПЗМ. Некада се може десити да у оквиру овог Савета буду и потенцијални чланови ПЗМ.

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

(Enhanced Practical Cooperation in the Field of International Disaster Relief), парафирана је од стране министара спољних послова чланица Савета маја 1998. године. Тада је покренута *Евроатлантска способност за реаговање у ванредним ситуацијама* (Euro-Atlantic Disaster Response Capability), у оквиру које се налазе њена два основна елемента: *Евроатлантски координациони центар за реаговање на катастрофе* (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre — EADRCC) и *Евроатлантска јединица за деловање у ванредним ситуацијама* (Euro-Atlantic Disaster Response Unit — EADRU).

Евроатлантска јединица за деловање у ванредним ситуацијама је покретна и састоји се само од држава које партиципирају у оквиру Евроатлантског координационог центра. Она може бити употребљена у случају да је држава-чланица Савета за евроатлантско партнерство угрожена природном или техничко-технолошком катастрофом, на захтев угрожене државе или релевантне међународне организације. У посебним случајевима ова јединица може помагати и у државама нечланицама Савета, али по посебном одобрењу и политичком договору. Састав и обим ове мултинационалне јединице зависи од потреба код сваке појединачне несреће, као и од процене. Чланови Јединице задржавају своја национална обележја и команду све док се јединице не употребе на терену, када улазе у састав управе угрожене државе.

Евроатлантски координациони центар за реаговање на катастрофе (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre — EADRCC) јесте центар у оквиру НАТО и ПЗМ чији је делокруг послова: разминуравање и контрола стрељачког оружја, координација мера на отклањању последица катастрофа и допремање хуманитарне помоћи. НАТО и партнери раде заједно у обезбеђењу брзе реакције на природне катастрофе и катастрофе изазване људском непажњом и немарношћу. До сада је Центар био ангажован у двадесатак случајева. Центар припрема и програме обуке за санирање последица разарања бомби. Тренутно су у припреми програми за борбу против нуклеарног, хемијског и биолошког оружја.²⁰⁹ Главне смернице у раду EADRCC су: блиска сарадња и консултовање са UN-ОСНА око координације и одговорности у случају да се догоди несрећа на територији чланице ЕАРС, да буде централа за размену информација о несрећама за државе ЕАРС, и да одржава добру сарадњу са UN-ОСНА и ЕУ, као и са другим организацијама које учествују у међународној сарадњи за реаговања на катастрофе.²¹⁰

²⁰⁹ EADRCC (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre), Internet, 20/06/05, <http://www.nato.int/eadrcc/hom.htm>.

²¹⁰ NATO's Role in Disaster Assistance, NATO Civil and Emergency Planning, Brussels, November 2001, p. 21.

Међународна сарадња у ванредним ситуацијама

Учешће Центра у ванредним ситуацијама нарочито се операционализује током последњих неколико година. Поплаве у Чешкој и Албанији (2002), Азербејџану (2003), Грузији, Румунији и Бугарској (2005), Алжиру, Словачкој и Бугарској (2006), шумски пожари у Албанији, Босни и Херцеговини и Македонији (2007) и многе друге несреће, не могу се више замислити без помоћи Евроатлантске јединице за деловање у ванредним ситуацијама. Након урагана „Катрина” у САД септембра 2005. године, америчке власти су затражиле помоћ која је садржала подужу листу, укључујући помоћ у медицинским и логистичким залихама. У помоћи су учествовали припадници 39 различитих држава. У року од неколико дана, Савез је помогао САД са преко 189 тона разноликог материјала. Официр за везу Алијансе, заједно са члановима америчке администрације и представницима ФЕМА, налазио се Вашингтону, где је учествовао у координисању помоћи.

У оквиру Европске уније финансирају се *Пројекти за прекограничну цивилну заштиту* (EU-sponsored Cross-border Civil Protection Projects). ЕУ повремено обезбеђује дотирање за чланице или државе-кандидате у изградњи сарадње прекограничне цивилне заштите које је усредоточено на важност овог облика сарадње. Такође, она обезбеђује оквирну подршку за уску сарадњу у оквиру цивилне заштите, обухватајући ту и ублажавање ефеката елементарних непогода. ЕУ је уздигла своју цивилну заштиту на ниво цивилног планирања за ванредне ситуације. У том смислу чине се големи напори у циљу унапређења делотворности цивилне заштите. Од првог министарског састанка у Риму 1985. године, када су устројени механизми на пољу сарадње у области цивилне заштите и ванредних ситуација, до 2002. године усвојено је више резолуција, чијом је применом успостављен заједнички програм деловања цивилне заштите у условима ванредних ситуација. До сада су усвојена два програма активности Уније на плану цивилне заштите, први за 1998-99. годину и други за 2000-04. годину. Циљеви програма су заштита људи, богатства и животне средине у случајевима природних и техничко-технолошких несрећа и тежња да цивилна заштита дејствује као целина. Ови циљеви су достизни уз подршку земаља на националном, регионалном и локалном нивоу, уз непосредну сарадњу држава разменом искустава и међусобном помоћи.

Активности ЕУ садржане су у Акционом програму сарадње у цивилној заштити и усредоточене су на главне пројекте, специфичне пројекте, тренинге, симулационе вежбе и узајамну помоћ и оперативне активности. Главне пројекте финансира држава-чланица, уз помоћ стручњака из осталих земаља. Овим пројектом размењују се стручњаци, ради се на превенцији непогода, управљању кризама, раду медицинских служби и информисању јавности. У специфичне пројекте спадају сви мањи потпројекти и сви они су део главног пројекта „Превенција

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

катастрофа.” Вежбаонице за тренинге базиране су на самотренирању и нису академског типа. Симулационе вежбе се односе на припрему грађана за деловање у случају разних инцидената, а узајамна помоћ и оперативне активности су засноване на имплементацији Резолуције од 8. јула 1991. године о успостављању узајамне помоћи држава-чланица и о њеној примени се стара Европска комисија за цивилну заштиту. Важно је поменути да ЕУ има развијен Механизам деловања заједнице у цивилној заштити, који има за циљ да оснажи сарадњу и помоћ у интервенцијама цивилне заштите у ванредним ситуацијама. У оквиру овог механизма развијен је и Информациони центар за мониторинг, као и заједнички комуникационо-информациони систем у ванредним ситуацијама (CECIS).²¹¹

Од 1998. године, европски програм за цивилно-војно планирање у ванредним ситуацијама (*Civil-Military Emergency Planning – CMEP*) подстиче одговорне агенције за цивилно планирање у ванредним ситуацијама у свакој партнерској земљи, као и њихове војне организације да сарађују у сталној размени информација ради припреме за ванредне ситуације и управљање у кризама. Четири земље југоисточног региона Европе, Бугарска, Румунија, Хрватска и Македонија, 3. априла 2001. године су потписале споразум о међусобним консултацијама и сарадњи у случају ВС и тако основале Савет *CMEP*-а. Такође су се сложиле да координирају даље напоре у свим етапама циклуса управљања у катастрофама: ублажавању, превенцији, планирању, одговору и опоравку. Циљеви програма *CMEP*-а су усмерени и на наставак дугорочних задатака *DPPI (Disaster Planning and Prevention Initiatives – Иницијативе за планирање и превенцију ванредних ситуација)* и Симулационе мреже југоисточне Европе (*South Eastern Europe Simulation Network- SEESIM*) као основног алата симулационих вежби.²¹² У смислу сарадње држава у региону југоистока Европе основан је Регионални центар за пружање помоћи и уклањање последица катастрофе (*Regional Centar for Assistance and Disaster Relief*) 2001. године у Дивуљама (Хрватска).

На Конференцији о спремности одговора на несреће у Југоисточној Европи, одржаној у марту 2006, уз потпору Европског центра за студије безбедности „Дорц Маршал” и Пакта за стабилност, донете су смернице у практичној, регионалној сарадњи у области безбедности у ванредним ситуацијама: пописивање способности и

²¹¹ Владимир Ј. Јаковљевић, *Систем цивилне одбране*, стр. 64–70.

²¹² *SEESIM*, као средство симулационих вежби има за циљ започињање вежби демонстрацијом која користи сценарио цивилних ванредних ситуација. Њихова намена је да се уздигне сарадња, усклађивање и међуоперабилност међу земљама Југоисточне Европе у ванредним ситуацијама употребом компјутерског моделовања и симулације.

Међународна сарадња у ванредним ситуацијама

могућности држава, утврђивање спремности за одговор на ванредне ситуације, процедуре и одговорности, потврђивање одговора на кризе и управљање последицама, одређивање ефикасног механизма за одговор на кризе у региону, остваривање довољне подршке и ојачавање цивилно-војне сарадње, реafirмисање потребе за континуираном сарадњом цивилних агенција за заштиту у државама ЈИЕ, и утврђивање будућих изазова за управљање и одговор на ванредне ситуације. По мишљењу учесника конференције, једна таква опсежна сарадња би имала дугорочне добити.

Пакт о стабилности Југоисточне Европе (the Stability Pact for South Eastern Europe) основао је новембра 2000. године *Иницијативу за деловање и превенцију у случају несрећа* (Disaster Preparedness and Prevention Initiative — DPPI). Пошло се од претпоставке да је Југоисточна Европа турсно подручје, где се често догађају несреће, а да обим и интензитет тих непогода превазилазе капацитете и способности за њихово санирање сваке државе понаособ. Главни циљ Иницијативе јесте да ојача регионалну сарадњу и координацију током и након природних и техничко-технолошких катастрофа у Југоисточној Европи, без стварања нових структура и бирократских органа. DPPI броји 13 чланица, које имају регионалне састанке два пута годишње у једној од држава-чланица. Секретаријат Иницијативе утврђује циљеве и смернице својих активности засноване на основним потребама и могућностима чланица, као и на политици Пакта о стабилности. Секретаријат Иницијативе има председника и административног помоћника и даје подршку организовању регионалних састанака. Секретаријат је одговоран за спровођење одлука донесених на регионалним састанцима.

Будући да Иницијатива учвршћује регионалну сарадњу и координацију у приправности и превенцији у ванредним ситуацијама током природних и техничко-технолошких катастрофа, њоме се настоји на: оснаживању добросуседских односа и стабилности разменом информација, образовања и добре праксе у управљању ванредним ситуацијама, проширивању сарадње између партнера у светлу проширивања ЕУ и процесу евроатлантских интеграција држава Југоисточне Европе и подржавању и подстицању држава у региону да развију, прилагоде и и/или створе заједничке збирке закона, регулативе и правилника о ванредним ситуацијама како би се спречиле и умањиле последице несрећа, а у складу са смерницама и заједничком праксом прихваћеном у међународној заједници.

Активност Иницијативе огледа се у програмима које она развија. Реализован је *Програм обуке у управљању ванредним ситуацијама 2002-2006*. (Disaster Management Training Program 2002 – 2006), заједно са пројектом *Заједничке противпожарне јединице* (Joint Fire Fighting Unit

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

Project). Током тих 5 година у обукама различитог садржаја суделовало је преко 700 учесника. Наредни програм је *Програм обуке у управљању ванредним ситуацијама 2, за 2007-2008.* (Disaster Management Training Program 2 for 2007-2008). Пројекат Заједничке противпожарне јединице завршен је Заједничком вежбом 72 ватрогасца из Хрватске, Црне Горе и Босне и Херцеговине у Будви 2004. године. Ватрогасци су имали исту опрему и средства комуникације, што је била симболична ознака да ванредне несреће не препознају границе. Тако је и покренута иницијатива ове три државе о стварању Прекограничне ватрогасне бригаде овлашћене да прелази државну границу.

Важно је поменути пројекат Хармонизације мапе потенцијалних сеизмичких ризика којим се тежи ускладити истраживање земаља западног Балкана у предвиђању могућих земљотреса на сопственом тлу. А предложен је и пројекат стварања Заједничке јединице за реаговање у случају поплава у региону Југоисточне Европе. Врховништво Иницијативе нарочито ради на унапређењу умрежавања са другим сличним организацијама и иницијативама у свету, као и размени информација и сарадњи.²¹³

Бригада Југоисточне Европе (South-East European Brigade — SEEBRIG) представља војну формацију засновану на договору седам држава (Албанија, Бугарска, Грчка, Македонија, Турска, Румунија и Италија) спремних да дају допринос регионалној безбедности и стабилности у евроатлантској регији и ојачају своје суседске односе. Настала је 1999. године. У складу с тим, јавила се идеја за стварање *Иницијативе за сарадњу у кризном менаџменту Југоисточне Европе* (SEE Cooperative Crisis Management Initiative). Иницијатива има за циљ спречавање, умањење и ревитализацију последица елементарних, техничко-технолошких и др. несрећа, пандемија, покретања избеглица, последица оружаних сукоба и сл. По мишљењу аутора овог предлога, Регионални центар за управљање кризама би се требао налазити у Главном штабу бригаде, одакле би се управљало снагама за санирање последица несрећа.²¹⁴

На *Конференцији о војном планирању цивилних ванредних ситуација* (Military Civil Emergency Planning Conference, одржаној у Пловдиву 17. и 18. фебруара 2003. године, одлучено је да се у оквиру бригаде оснује *Радна група за помоћ у несрећама* (SEEBRIG Disaster Relief Working Group — SEDROWG), са основним задатком да развије

²¹³ *Disaster Preparedness and Prevention Initiative SEE in Brief*, Internet, 21/11/07, <http://www.dppi.info/>.

²¹⁴ Todor Tagarev, "Developing South East European Cooperative Crisis Management Capacity", *Information & Security*, Volume 10, 2003, pp. 73–83.

Међународна сарадња у ванредним ситуацијама

Концепт операција помоћи у несрећама (SEEBRIG Concept on Disaster Relief Operation). Исто тако, задаци SEDROWG су процена процеса доношења одлука и припрема препорука које ће бити доступне за хитан одговор Инжењерског одреда на несреће; усмеравање покушаја извршења задатака постојећом структуром и опремом, узимајући у обзир недостатке у команди и контроли, информационим и комуникационим системима, јединицом за сигнализацију и логистичку подршку; и покушај да се процедуре учине што ефикаснијим и изводљивим у пракси.

Најпосле, не најмање битна, али свакако најразвијенија међународна организација јесте *Међународна организација цивилне заштите* (International Civil Defence Organisation – ICDO), са седиштем у Женеви. Сматра се наследником Међународног удружења женевских центара, насталог у Паризу 1931. године. ICDO има за циљ да доприноси успостављању одговарајућих структура у државама којима се осигурава заштита и спасавање житеља, материјалних добара и животне средине од природних и других непогода. Све ове структуре су усмерене на управљање ванредним ситуацијама: цивилна заштита, цивилна одбрана и цивилно планирање за ванредне ситуације. Обука менаџера и припадника служби цивилне заштите темељ је активности организације у развоју националних структура цивилне заштите. ICDO је активан у областима развоја националних структура цивилне заштите, међународној сарадњи на плану цивилне заштите, успостављању Међународног адресара националних структура, одбране и безбедности које управљају ванредним ситуацијама, стандардизација у цивилној заштити, промоцији и ширењу међународног хуманитарног права, унапређењу превенције несрећа и катастрофа и обележавању дана цивилне заштите који је установљен 1990. године и обележава се 1. марта.

Функционисање Међународне организације цивилне заштите се остварује Генералном скупштином, Извршним саветом и Сталним секретаријатом. Чланство је отворено за све државе које прихватају Конститутивни акт. Постоји још статус државе-посматрача и статус партнерског чланства, који се може доделити међународним организацијама и приватним, комерцијалним и индустријским концернима.

5. ЗАКЉУЧАК

Ванредна ситуација представља једно од главних безбедносних питања на почетку трећег миленијума. Наиме, хладноратовско заоштравање односа између Истока и Запада превазиђено је, а поред већине постојећих изазова, ризика и претњи, јавили су се нови.

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

Појединци, групе, али и државе приступају питању безбедности на нов начин, чиме одговорност за безбедност добија нови квалитет.

Крајем деветнаестог столећа јављају се први покушаји да стручњаци за безбедност међусобно размењују информације о пошастима које су погађале житеље диљем планете. Прве међународне организације за питања ванредних ситуација биле су струковног карактера. Како су становници различитих држава били погођени истоврсним природним, али и техничко-технолошким непогодама, државе су биле принуђене да међусобно сарађују, како би предупредиле или умањиле последице катастрофа. Отуда у први план интересовања држава долази тзв. људска безбедност.

Неке од струковних међународних организација израстају у међународне организације држава, а неке од њих постају саставни део државних структура за спречавање и скрајњивање последица ванредних ситуација. Поједине међународне организације, попут НАТО-а, отишле су и даље у тој сарадњи, покушавајући да уврсте стандарде и процедуре у ванредним ситуацијама за своје чланице као обавезујуће и законски утврђене у својим националним структурама.

С обзиром на то да сарадња у ванредним ситуацијама представља хумани део сарадње у безбедности, неопходно је да овакав облик и убудуће буде развијан и унапређиван. Он захтева да стручњаци, али и представници различитих држава, безрезервно приступају решавању проблема, јер овакав облик изазова, ризика и претњи повлачи питање опстанка људи на Земљи.

6. ЛИТЕРАТУРА

1. **Aron R**, *Paix et Guerre entre les Nations*, Calman – Levy, Paris, 1962.
2. *A Brief of History OCHA*, Internet, 24/11/07, <http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/tabid/1076/Default.aspx>.
3. *3Disaster Preparedness and Prevention Initiative SEE in Brief*, Internet, 21/11/07, <http://www.dppi.info/>.
4. **Дурант В.** (1991), *Ум царује — животи и мишљења великих философа*, Дерета, Београд.
5. *EADRCC (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre)*, Internet, 20/06/05, <http://www.nato.int/eadrcc/hom.htm>.
6. *Emergency Managers*, Internet, 26/11/07, http://en.wikipedia.org/wiki/International_Association_of_Emergency_Managers.
7. *The Emergency Management Center*, Internet, 28/11/07, <http://emc.ornl.gov/EMCWeb/EMC/EMCINFO1.html>.

8. *Federal Emergency Management Agency*, Internet, 24/11/07, <http://www.fema.gov/>.
9. **Јаковљевић Ј. В.** (2006), *Систем цивилне одбране*, Факултет цивилне одбране, Београд.
10. **Kennedy P, Messner D. and Nuscheler F.** (eds.), *Global trends and Global Governance*, Pluto Press and Development and Peace Foundation, London, 2002.
11. **Lucas N.** (ed.) (2007), *OCHA in 2007*, OCHA Staff, New York.
12. Марић П., Томић Д., "Нови институционални оквири превенције ванредних догађаја и њихов значај", *Безбедност 4/06*, ВШУП, Београд, 2006.
13. *National Fire Protection Association*, Internet, 22/11/07, <http://www.nfpa.org/>.
14. *NATO's Role in Disaster Assistance*, NATO Civil and Emergency Planning, Brussels, November 2001.
15. *Public Safety Canada*, Internet, 23/11/07, <http://www.publicsafety.gc.ca/>.
16. **Rosenau N. J.**, "The Dynamism of a Turbulent World", in: Michael T. Klare and Yogesh Chandrani (eds.) (1998), *World Security*, Third Edition, St. Martin's Press.
17. *Сектор за заштиту и спасавање*, Internet, 23/11/07, <http://prezentacije.mup.sr.gov.yu/sektorazastituispasavanje/1%20modul%20%20O%20NAMA/Onama1.htm>.
18. *Senior Civil Emergency Planning Committee*, Internet, 28/02/08, <http://www.nato.int/docu/handbook/2001hb140501.htm>.
19. **Симић Р. Д.** (2002), *Наука о безбедности (Савремени приступи безбедности)*, Службени лист СРЈ, Факултет политичких наука, Београд.
20. **Симић Р. Д.** (1999), *Поредак света*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
21. *Совет Безопасности Российской Федерации*, Internet, 26/11/07, <http://www.scrf.gov.ru/>.
22. **Stoett J. P.**, "Глобална екосигурност, болести, екологија и миграције становништва", у: Ненад Башић и Peter J. Stoett (ур.) (2003), *Сигурносне студије у транзицији*, Центар за људска права и превенцију конфликта – Универзитет у Бихаћу, Центар за геостратешка истраживања – Универзитет у Бањој Луци.
23. **Tagarev T.** (2003), "Developing South East European Cooperative Crisis Management Capacity", *Information & Security*, Volume 10.
24. *TIEMS*, Internet, 28/11/07, <http://www.tiems.org/index.php?id=6>.
25. *CFA-EUROPE*, Internet, 22/11/07, <http://www.cfpa-e.org/>.
26. *Civil-Military Coordination Section*, 01/02/08, Internet, <http://ocha.unog.ch/cr/>.

Мр Далибор Кекић
Доц. др Драган Млађан
Доц. др Дане Субошић

27. **Cohen R. and Mihalka M.** (2001), *Cooperative Security: New Horizons for International Order*, European Center for Security Studies – George C. Marshall.
-

Mr Dalibor Kekić, Police Crime Academy, Zemun-Belgrade
Reader PhD Dragan Mlađan, Police Crime Academy, Zemun-Belgrade
Reader PhD Dane Subošić, Police Crime Academy, Zemun-Belgrade

INTERNATIONAL COOPERATION IN PROBLEMATIC SITUATIONS

SUMMARY: The group of authors explain the definition and manners of international cooperation in managing problematic situations. Natural and technical and technological catastrophes spread over the national borders, and representatives of institutions have to cooperate, and through this cooperation they obtain deeper knowledge in procedures. The result of this cooperation is forming special units for managing the catastrophes, which at the same time have a humanitarian character.

KEY WORDS: problematic situation, catastrophe, international cooperation, managing, international organization